

Karnyújtásnyira a határok nélküli áramkereskedelem

Reggeli hírárat Vas-István Zoltánnal

Lánchíd Rádió, 2013. október 3.

MV: Bár a határokon átnyúlnak a különféle nagyfeszültségű villanyvezetékek és gázvezetékek esetében is többé-kevésbé hasonló a kép. Gondoljanak a különböző, Barátság és hasonló vezetékekre, a mai napig széttöredezettek a tagállami piacok. Ebben a hónapban azonban kezdetét veszi egy olyan, kb. egy évig tartó folyamat, amelynek végére 2014-ben lényegében egységes kereskedelmi platform jön létre Európa nagy részén a villamos áram és részben a földgáz számára is. Kérdés, hogy mit tart erről a szakember, az Energiapolitika 2000 Társulat elnöke Járosi Márton van a vonalban. Jó reggelt kívánok Járosi úr!

JM: Jó reggel kívánok.

MV: Korlátozott idő áll ugyan rendelkezésünkre, de engedtessek meg egy fölöttébb naiv észrevétel. Én láttam, hogy eddig is átnyúlnak a drótok a határon, meg a gázvezeték is átjön. Tessék mondani, mi ebben a forradalmian új?

JM: Az a folyamat, amire a szerkesztő úr a felvezetőben utalt az a nagykereskedelmi energia piac, jelen esetben a villamos energia piacnak egy technikai továbbfejlesztése. A tagállami piacoknak a részei az erőművek, az átviteli hálózatok, azok valóságosak és nem jelentenek széttöredezettséget, hanem a működésnek a feltételei. A kereskedelmi piacoknak az egyesítése azonban nem jelent megoldást a fogyasztók számára, hanem sajnos ez is egy eszköz a magas végfogyasztói árak kialakítására és nem garantálja az ellátásbiztonságot. De, hogy mindezt megértsük fontos néhány dolgot megemlíteni. A szabályozási típusú együttműködés régi keletű Európában is. Az iparágra a liberalizációt megelőzően az integrált működés volt a jellemző, ami azt jelenti, hogy a termeléstől a fogyasztók ellátásáig a szolgáltatás minden elemét tartalmazza. Ezzel a felállással minden országban a II. világháborút követően nemzeti villamos társaságok jöttek létre. Ezeknek az együttműködése technikai jelleggel az azonos frekvencián működés érdekében alakult ki az országhatárokat átívelő szabályozási típusú együttműködés.

MV: Ha jól sejtem ez kb. azt jelentette, hogy adott esetben, ha a szükség volt, kimaradás volt az egyik államban, akkor a másik állam segítségére sietett. Így van?

JM: Ez volt a lényeg. És ezt nagyon fontos hangsúlyozni. Ennek az együttműködésnek a filozófiája röviden abban foglalható össze, hogy minden rendszer felelős a saját ellátásbiztonságáért, és üzemzavarok esetén mindenki segíti a másikat, de erre a kiegészítésre csak átmenetileg lehet számítani. Később erre a technikai jellegű együttműködésre húzták rá az európai villamos energia piac liberalizálásának a kényszerzubonyát, ahogy szoktam mondani és ezt a liberalizációt előzte meg a privatizáció. Ennek az egész neoliberais rendszernek az a lényege, hogy a magánérdeknek a kiszolgálásával a gazdasági életből az államos ki kell rekeszteni. Ezek a nemzeti társaságok korábban Európában mindenütt nemzeti tulajdonban voltak és aszerint működtették őket. Jellemző, hogy az Európai Unió

Alapító Okirata, az u.n. Római Szerződés még ezeket a közszolgáltatásokat, éppen a társadalmi fontosságuk és a piaci kockázatoknak a megóvása érdekében, kivonta a piaci mechanizmusoknak a működése alól és a liberalizmusnak a térhódításával ezt változtatták meg azt a kereszténydemokrata gazdaságpolitikai irányzatot, amely abból indul ki, hogy a tőkének is van felelőssége a közjónak a fenntartásában. Tehát az Európai Unióhoz való csatlakozás idején óriási nyomás nehezedett a mi országunkra is.

MV: Bocsásson meg, tehát ennek a kiteljesedése ez az új elképzelés, az egységes árampiac? Már szinte várom, hogy megszólalnak a harsonák, hogy ettől majd olcsóbb lesz a fogyasztóknak kifizetendő havi törlesztő részlete.

JM: Sajnos ez volt a propaganda. Pont az ellenkezője történt. Az által, hogy a villany szolgáltatás biztosítása is jelentős mértékben kereskedelmi tevékenységgé alakult ezen a piacon nincs ellátási felelősség és nem a legkisebb költség, hanem a legnagyobb profit elve működik. Az a helyzet, hogy jóhiszemű feltételezés esetén, ez egy nagy tévedése volt az Uniónak. A valóságban inkább az a helyzet, hogy ez ennek a neoliberális politikának a következménye volt. És itt érkezünk vissza fellevezetőben említettekhez. Ahol is arról volt szó, hogy 2014-re egy egységes kereskedelmi platform jön létre. Itt van az a nagyon fontos kérdés, amire az előbb is utalt, hogy „kinek jó ez?” ha létrejön. Abban lehetne a helyzetet összefoglalni, hogy a mai helyzetben a villamos energia ipari együttműködés környezetének a legfontosabb jellemzője a bizonytalanság. Miközben a villamos energiának a biztonságos szolgáltatására igen nagy szüksége van mindenkinek, aközben a villamos energia iparág a politikai kiszámíthatatlanságnak az állapotába került. Az ellátásbiztonság, a fenntarthatóság is bizonytalannak tűnik, ugyanakkor a fogyasztói árak folyamatosan emelkednek és folyik a tagállami szubszidiaritásnak a felszámolása ezen a területen is.

MV: Bocsásson meg. Zömmel az áramszolgáltatásról beszélt. Ez többé-kevésbé igaz a gázszolgáltatásra is?

JM: Igen. Csak a helyzet ott annyiban más, hogy a gáznak a szállítását, hogy az merre menjen, kinek jusson technikailag lehet befolyásolni. A villany esetében azonban az a helyzet, hogy a villany az összeköttetéseken, a vezetékeken keresztül a fizikai törvényeknek megfelelően áramlik. A mostani kereskedés az egy virtuális kereskedés. A fejlett számítástechnikai eszközök lehetővé teszik, hogy fenntartsák azt a látszatot, hogy itt villanyt adnak vesznek. De ettől ez a dolog már régen elszakadt és ennél fogva ez egy nagy bizonytalanságot jelent a rendszerben. Gondoljunk csak arra a nagy rendszer üzemzavarokra, amelyek már a Tengeren Túlon és Nyugat-Európában is voltak az elmúlt időszakokban.

MV: Köszönöm szépen. Idő hiányában röviden így foglalható össze az a fenomenális újítás, ami a határok nélküli áramkereskedelem ötletére vonatkozik. Járosi Mártont, az Energiapolitika 2000 Társulat elnökét hallottuk.